

FRÁSÖGN*af fundi þingmannanefndar EFTA í Brussel 22. mars 2017.*

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundinn Hanna Katrín Friðriksson formaður, Smári McCarthy, Svandís Svavarsdóttir og Vilhjálmur Bjarnason, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Fundurinn var annars vegar helgaður Brexit, útgöngu Bretlands úr ESB, og hins vegar viðskiptastefnu ESB. Tilgangur fundarins var að veita þingmönnum EFTA innsýn í Brexit-ferlið sem framundan er og fríverslunarsamningagerð ESB með viðræðum við framkvæmdastjórn ESB, Evrópuþingmenn og fulltrúa hugveitna og fræðasamfélags.

Hosuk Lee-Makiyama fór yfir horfur í alþjóðaviðskiptum. Í erindi hans og umræðum sem á eftir fylgdu kom m.a. fram að tómarúm ríkti um forustu í alþjóðaviðskiptum. Bandaríkin hefðu stigið til hliðar með nýrri ríkisstjórn Trumps sem dró Bandaríkin út úr fríverslunarsamningi hóps Kyrrahafsríkja (e. Trans Pacific Partnership). ESB hefði ekki trúverðugleika til þess að taka við því forustuhlutverki. Þá væri alls óljóst um framtíð fríverslunarviðræðna yfir Atlantshafið milli Bandaríkjanna og ESB, TTIP (e. Transatlantic Trade and Investment Partnership). Hvað varðar líkur á viðskiptastríði vegna mögulegrar verndarstefnu Bandaríkjastjórnar í viðskiptum kom fram að einhliða tollahækkunum á innfluttar vörur til Bandaríkjanna yrði væntanlega svarað strax og af krafti, ekki síst af hálfu Kína. Því væri ólíklegt að hugmyndir í þá veru kæmu til framkvæmda. Þá væri ólíklegt að Bandaríkjastjórn gerði alvöru úr því að krefjast þess að endursamið yrði um fríverslunarsamning Norður-Ameríku, NAFTA, því þá þyrfti að endursemja við Kanada um innflutning á ýmsum bandarískum vörum úr viðkvæmum atvinnugeirum eins og timburframleiðslu.

Bresku Evrópuþingmennirnir Ian Duncan frá Íhaldsflokknum og Catherine Stihler frá Verkamannaflokknum fjölluðu um Brexit. Stihler sagði stóra málið nú vera borgararéttindi, þar lægi mannlegi þátturinn sem snerti milljónir, eða alla þá Breta sem byggju í löndum ESB og þá ESB-borgara sem tekið hefðu upp búsetu á Bretlandseyjum. Stórir hópar fólks væru mjög óöruggir um stöðu sína, m.a. einstaklingar frá ESB-ríkjum sem búið hefðu í Bretlandi um áratuga skeið, jafnvel alla ævi og ættu bresk börn. Taldi Stihler að breska stjórnin hefði strax átt að ábyrgjast að ekki yrði breyting á réttindastöðu ESB-borgara í Bretlandi eftir útgönguna úr ESB. Duncan sagði David Cameron, fyrrverandi forsætisráðherra Bretlands, hafa gert mistök með þjóðaratkvæðagreiðslunni um Brexit. Hún hefði klofið þjóðina í tvær nánast jafnstórar fylkingar. Í kosningabaráttunni hefði fólki verið talin trú um að við útgöngu gæti Bretland eftir sem áður verið aðili að innri markaði ESB en nú væri útlitið frekar fyrir svokallað hart Brexit, þ.e. án nýrra samninga sem tryggðu sambærileg viðskiptakjör við ESB og áður. Það væru þó hagsmunir ESB jafnt sem Bretlands að ná samkomulagi um framtíðarskipan viðskipta með minnstri mögulegri truflun. Þá hefði í aðdraganda þjóðaratkvæðagreiðslunnar ekki verið rætt um stórar fjárkröfur sem ESB kynni að eiga á Bretland við útgönguna. Hvað borgararéttindi varðaði væri hægt að ljúka því máli hratt og vel með samkomulagi um gagnkvæm réttindi Breta sem búa innan ESB og ESB-borgara sem búa í Bretlandi en andstaða tiltekinna aðildarríkja ESB hefði staðið í veginum fyrir slíku samkomulagi. Breska stjórnin hefði ekki getað tryggt einhliða réttindi ESB-borgara á Bretlandi án þess að sambærilegar tryggingar hefðu komið á móti um stöðu breskra þegna sem búa innan ESB.

Cecilia Malmström, viðskiptastjóri ESB (e. EU Trade Commissioner), kom á fundinn og ræddi stöðu samskipta ESB og Bandaríkjanna í viðskiptamálum. Ýmsar misvísandi yfirlýsingar hefðu komið frá nýrri Bandaríkjastjórn um viðskiptamál og m.a. verið uppi tal um verndarstefnu og verulega hækkun tolla. Slíkt virtist ganga þvert gegn reglum

Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, WTO, en ESB mundi ekki taka afstöðu fyrr en formlegar tillögur Bandaríkjanna lögju fyrir. Þá ræddi Malmström gerðardóma í deilum milli ríkja og fjárfesta (e. Investor-State Dispute Settlement) sem tengjast fríverslunarsamningum en hugmyndir um slíka dóma hefðu verið afar umdeildar á meðal almennings í ESB-ríkjum á borð við Þýskaland og Austurríki. Hún lagði áherslu á að slíkir gerðardómar væru alls ekki nýir af nálinni og að framkvæmdastjórnin hefði lagt fram tillögu um alþjóðlegan viðskiptadómstól til að koma í stað slíkra gerðadóma. Slíkur viðskiptadómstóll mundi auka öryggi og gagnsæi en hann kæmi þá í stað a.m.k. 20 ólíkra og misgagnsærra útfærslna á gerðardómum. ESB skoðaði nú ásamt Kanada og fleiri aðilum möguleikana á að koma alþjóðlegum viðskiptadómstóli á fót. Loks greindi Malmström frá undirbúningi fríverslunarviðræðna ESB við Ástralíu og Síle og vinnu að fjárfestingarsamningi við Kína.

Frekari upplýsingar fást á vefsíðunni www.efta.int og á nefndasviði Alþingis.